

Adonis je prema grčkoj mitologiji bio Bog žita, smrti i ponovnog rađanja. Rođen iz drveta, bio je tako prekrasan da ga je Afrodita zatvorila u škrinju koju je ostavila Persefoni na čuvanje.

No, ona se takođe zaljubila u njega, te ga je odbila vratiti. Zeus je svađu između boginja rešio tako što je odlučio da Adonis provede četiri mjeseca s Afroditom, četiri s Persefonom, a četiri sa samim sobom. Iskoristivši Afroditinu nepažnju, Adonis je jednom prilikom otišao u lov na veprove, kada ga je ranjena zver napala i usmrtila. Kada je Afrodita saznala za smrt svog voljenog, obuzela ju je ogromna tuga. Proklela je sudbinu, moćniju od bogova, i plačući pala na kolena moleći Zeusa da joj vrati dragog, makar nakratko. Zeus se sažalio nad njom, pa je naredio Hadu, bogu podzemlja, da u proleće pusti Adonisa iz svog mračnog carstva na zemlju, pod uslovom da pola godine ostane u podzemnom carstvu, a pola godine na zemlji. Priroda se tada raduje, oblači u zeleno i cveće, jer Adonis se vraća, a obuzima je tuga kada se u jesen vraća u carstvo sena.

Tu davno uspostavljenu božansku igru smene godišnjih doba u kojoj priroda buja i rađa sa dobom u kojem se priroda odmara, spava, na najbolji način iskoristio je mr Nebojša Stanojević, vlasnik firme Adonis iz Sokobanje, predsednik grupe za lekovito bilje u Privrednoj komori Srbije i predsednik Udruženja lekovito bilje Srbije "dr Jovan Tucakov". Koliko je u svemu tome udeo sreće, a koliko poslovni duh gospodina Stanojeviće, teško je proceniti, ali u Adonisu, porodičnoj firmi Stanojevićevih, ukrstilo se najbolje. Naime, sokobanjski kraj je od davnina poznat po bogatstvu lekovitim biljem, što je utvrdio još Josif Pančić, po kojem na prostoru Sokobanje raste oko 200 vrsta lekovitih biljaka. Od endemskih biljaka ističu se čuveni rtanjski čaj (*Saturea montana*) i rtanjska metvica (*Nepeta rtanjensis*), koja raste jedino na južnim padinama Rtnja. Sokobanja je 1992. godine donela Deklaraciju, kojom je ta opština proglašena prvom ekološkom opštinom u Srbiji sa zdravom i očuvanom životnom sredinom i time postala idealan milje za sakupljanje samoniklog bilja, čijom se preradom od početka devedesetih godina XX veka bavi firma Adonis. Danas Adonis u svom asortimanu ima preko 130 vrsta prerađenog i neprerađenog lekovitog bilja iz organske i konvencionalne proizvodnje, i iz otkupa sa organski sertifikovanih područja pakovanih u preko 60 vrsta komercijalnih pakovanja tipa klasičnog tradicionalnog pakovanja, filter čajeva i Teasy čajne filter kašičice. Tim povodom gospodin Stanojević objašnjava:

-Pored poslova u svojoj firmi, trudim se da uz pomoć Ministarstva poljoprivrede i USAID-a, sa kojima imamo dugogodišnju saradnju (štampamo literaturu, finansijski smo podržani i posećujemo festivale i sajmove u inostranstvu), održim i edukaciju berača na području Srbije. Lekovito bilje je ove godine vrlo dobro startovalo, sve do 15. jula obećavalo je vrhunske prinose, kada su počele suše. Opomenut tridesetogodišnjim iskustvom bavljenja ovim

poslom, predosetio sam problem, pa sam na vreme počeo da otkupujem veće količine lekovitog bilja i blagovremeno popunio kapacitet skladišta. Korisnici mojih čajeva će do kraja biti ispoštovani i ove godine, onako kako su i navikli.

Imamo povećani broj berača sa područja Istočne Srbije. To su berači koje mi stimulišemo da beru, ali naravno da nešto kupim ja, nešto neko od mojih kolega, jer najvažnije je da imamo dovoljno bilja za preradu tokom cele godine. U Adonisu zapošljavamo 25 radnika i 450 berača sa kojima imamo kooperativni odnos. Imamo takvu strukturu radnika sa kojima možemo biti sigurni da će nam predati potrebnu količinu bilja, ali i da imaju dobre uslove za njihovo sušenje. Danas se s pravom, mnogo govori o organskoj poljoprivredi pa tako i o organskom bilju. Što se tiče organske proizvodnje, u našem kraju je lako naći područje koje zadovoljava zahteve organske proizvodnje. Područje je čisto, ali često nedostaju uslovi u kojima se to bilje suši i skladišti. Ako ubrano bilje nije zaštićeno od miševa, mačaka, prašine i sl., onda badava što je obrano sa čistog područja. Ja uvek kupujem od proverenih berača za koje znam kakve uslove imaju i kako skladište bilje, a i gledam da ga što pre kupim od berača, i onda ja čuvam u uslovima kakve zahteva HACCP i ISO standard organska proizvodnja.

Nekada se mnogo izvozilo lekovito bilje u Sloveniju, Hrvatsku, i do 1200 tona godišnje, kao sušeno seno, ...Međutim, više tako ne radimo, već svo lekovito bilje koje otkupi moja firma, skladištimo, nešto pakujemo u svoje čajeve, nešto prodamo prodavnicama zdrave hrane i biljnim apotekama u rinfuzi, a nešto drugim farmaceutskim firmama, kao što su npr. Apotekarska ustanova Beograd i još neke privatne firme, koje imaju svoje pakeraže. Radimo i male količine jer znamo da postoje biljne apoteke i prodavnice zdrave hrane kojima treba i tih 20 do 50 kilograma i to će uvek imati kod nas. U Srbiji se proizvodnjom čajeva bavi oko stotinu proizvođača. ali su retki oni koji zaokruže proizvodni ciklus od otkupa ili uzgajanja lekovitog bilja do pakovanja.

Mi pakujemo tradicionalno čajeve u kesice od 50 grama, i tržištu smo, pre četiri godine ponudili nešto novo, po čemu smo jedinstveni u Evropi. To je čaj u filter kašičici, a glavni inovator je moj sin Nenad, student Novosadskog univerziteta. Čitav proizvod je potpuno prirodan, bez ekstrakta i veštačkih aroma, jer sve što izađe iz naše kuće je potpuno prirodno i to je naš glavni adut kojim želimo da se borimo za tržište i opstanemo na njemu, za razliku od većine stranih kompanija koje se bave proizvodnjom čajeva, a zastupljeni su na našem tržištu. Ove godine smo uveli i čaj za grickanje, potpuno prirodan proizvod na bazi jabuke u kombinaciji sa malinom ili višnjom, borovnicom ili brusnicom. U ovom poslu ne može da se stane. Stalno morate nešto da dodajete, da iznalazite nove kombinacije, nove proizvode, da bi opstali na tržištu.

Potrošnja čajeva se iz godine u godinu povećava, a 80% naših kupaca su sa prostora Vojvodine. Traže se rtanjski čaj, majčina dušica, kantarion, hajdučka trava, ali ubedljivo najtraženija je kopriva. Ona je definitivno artikal broj jedan čak i kada je reč o izvozu. Potražnja za koprivom je tolika da se ljudi odlučuju i da je gaje.

Lekovito bilje se gaji na malim površinama, a od zasada najviše forsiram neven. Dvoje mladih ljudi iz Dimitrovgrada zasadili su neven na 2,5 hektara. Drago mi je što su oni uspeli da se održe. Ja sam im pomogao na taj način što sam im odmah otkupio cvetove nevena, kako bi mogli da pokriju svoje troškove. Međutim, u radovima oko nevena, kako sami priznaju, prvo im je pomagala porodica, zatim familija, a na kraju čitavo selo, samo da opstanu, da ne propadnu, da bi možda već sledeće godine isparcelisali njivu i podelili proizvodnju sa drugim ljudima. Jer je to izuzetno velika površina da bi sami držali čitavu proizvodnju, i nikom to u Srbiji nije pošlo za rukom. U zasadima se uspešno gaji bosiljak, matočina, beli slez, oman... To su uglavnom zasadi na koje ne više da utiče ni suša ukoliko se obezbedi sistem navodnjavanja, koji sada

više nije toliko skup. Svako ko se upusti u ovaj unosan posao ne bi smeo da zanemari sušu i da ona bude razlog propadanju celokupnog truda, a sušni periodi u našoj zemlji su sve duži. Ja sam bio jedan od inicijatora da se uvede Sajam lekovitog bilja, u okviru LORIST-a, uz gospodina Dušana Adamovića i gospodina prof. dr Mirka Plančaka. Prvih godina, pošto je ideja zaživela, bilo nas je osamnaest, dvadeset do dvadeset pet učesnika, da bi se ove godine svela samo na mene. Svake godine sam do sada učestvovao, ali je došlo vreme da obavimo neke preliminarne razgovore sa čelnicima sajma, da pokušamo lekovito bilje da vratimo na sajam, a to možda možemo uz učešće Ministarstva poljoprivrede. Imali smo sastanak u Bačkom Petrovcu, na kojem su bili prisutni predstavnici iz Ministarstva poljoprivrede na kojem smo pokrenuli i to pitanje. Nadam se da će se naći razumevanje da se Izložba lekovitog bilja vrati bar na deset, petnaest učesnika. Svi proizvođači i sakupljači lekovitog bilja iz Jugoistočne i Istočne Srbije su zainteresovani baš za pojavljivanje na ovom sajmu, jer su njihovi najveći kupci iz Vojvodine.

Adonis ima najviše nagrada sa Novosadskog sajma, ali mi je drago što smo i ove godine dobili pehar i veliku zlatnu medalju za program Teasy filter kašičice. Kad god dobijem neku nagradu osećam još veću obavezu i odgovornost da radim još više i još bolje. Volim da dođem u Novi Sad, jer ima dosta ljudi sa kojima se sretnem jedino u vreme Sajma. To je jedinstvena prilika da se okupimo i održimo stručni sastanak u Institutu u Bačkom Petrovcu, na kojem, osim stručnih predavanja, održavamo i sastanak Udruženja. Udruženje lekovitog bilja Srbije "Dr Jovan Tucakov" ima 180 članova, a čine ga i pojedinci i firme. Na sastancima Udruženja iznosimo svoje probleme i pokušavamo da ih rešimo.

Imamo ideju kako da širimo našu priču. Naime, postoje u našoj zemlji nekoliko manifestacija na kojima mi dominiramo. To su Festival čaja u Nišu, Čajanka u Beogradu... Želimo da sličnu, potvrđeno dobru priču, prenesemo i u Novi Sad, da se uključe desetak, petnaestak učesnika, koji bi u određeno vreme kuvali čajeve za posetioce. Mislim da ćemo Čajanku u Novom Sadu pokušati da realizujemo u zimskom periodu, mada se čaj sve više pije i leti. Po mojoj proceni potražnja za čajem se u letnjem periodu smanji svega za 20% u odnosu na zimski. Prirodni čajevi, kao čestoslavica npr., mogu da deluju na smanjenje holestrola, uvin čaj se koristi za tegobe urinarnog trakta... Jedan moj prijatelj se pohvalio da u porodici koja stalno od njega uzima rtanjski čaj poslednjih deset godina, niko od njenih članova nije bio bolestan. Dekan Farmaceutskog fakulteta iz Beograda prof.dr Nada Kovačević tvrdi da je čaj odličan ako ne za drugo onda zbog unosa tečnosti u organizam. Veliki sam protivnik onih pijaćnih travara koji imaju travke za sve bolesti. Ne slažem se sa tvrdnjom da čajevi mogu da izleče ono što medicina ne može. To jednostavno ne može da bude tačno. Čaj kao preventiva, osvežavajući napitak, ili čaj za doričak, zašto ne?

